

Tanítási tervezet

Az óra időpontja: 2019.11.08. 12:05-12:50

Iskola, osztály: ELTE Apáczai 10/D

Iskola neve és címe: ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium. Budapest 1053
Papnövelde utca 4-6.

Tanít: Stodola Bálint

Témakör megnevezése: Gazdaságföldrajz

Tanítási egység (téma) címe: **A turizmus**

Az óra (jellemző) típusa: Új ismeretet közlő óra

1. Tantervi követelmények

1.1. A tanítási óra oktatási céljai:

Az óra célja, hogy a diákok megismerjék a turizmust, mint szolgáltatást, megismerjék földrajzi vonatkozásait, térbeliségét, a társadalomra, gazdaságra, a nemek közötti szerepek viszonyaira, illetve a környezetre gyakorolt hatásait. Mivel a közlekedést, illetve az infrastruktúra fogalmát, és a globalizáció folyamatát más ismerik, így ezeket megerősítjük. Az elsajátított ismeretet az óra során ellenőrizzük egy kérdéssor segítségével.

1.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

Az óra képzési-fejlesztési célja, hogy a tanulók megismerjék a turizmushoz kapcsolódó új fogalmakat, folyamatokat és összefüggéseket. További cél a szöveggel való munka révén, hogy javítsuk szövegértési képességeiket, a vázlat elkészíttetésével pedig lényegkiemelő készségüket fejlesztjük. A vázlatok szóbeli ismertetése kifejezőkészségük fejlesztését szolgálja, hogy az anyag lényegét érthetően és helyesen adják társaiknak.

1.3. A tanítási óra nevelési céljai:

A nevelési cél az osztályteremben a csoportkohézió javítása véletlenszerűen beosztott csoportok révén, illetve azok megváltoztatásával. A tanulók az óra során egymásra lesznek utalva, a közös munka járul hozzá az óra sikeréhez. A tananyaghoz kapcsolódó nevelési cél az, hogy felismerjék, hogy a globalizálódó világban a turizmus hogyan befolyásolja a fogadó ország társadalmi-gazdasági viszonyait, helyi kultúráját, illetve milyen hatással van a nemek szerepére, ezáltal felhívva figyelmüket globális problémákra.

1.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új fogalmak: Turizmus, túlturistasodás, szezon (előszezon, főszezon, utószezon), alternatív turizmus, turizmus fajtái.
- megerősítendő fogalmak: Globalizáció, közlekedés, szolgáltatás, infrastruktúra, GDP

b. Folyamatok:

- új folyamatok: A turizmus hatása a környezetre; helyi társadalomra; nemek közötti viszonyokra; turizmus fellendülése.
- megerősítendő folyamatok: Globalizáció

c. **Összefüggések:**

- új összefüggések: A nyugati kultúra megjelenése fejlődő országokban; természeti és társadalmi környezet változása a turizmus hatására
- megerősítendő összefüggések: Nem és bér közötti összefüggés

d. **Fejlesztendő készségek, kompetenciaterületek:** Környezeti kompetencia; társadalmi kompetencia, szövegértés, lényegkiemelés, anyanyelvi kommunikáció, kezdeményezőképeség és szociális érzékenység fejlesztése.

e. **Főbb tanulói tevékenységek:** A tanulók – a feladat ismertetése után – egy belépőkártya segítségével csoportokra oszlanak (a kártya betű-szám kombinációból áll), először betűk szerint összeülnek. Ekkor megkapják a szövegeket, melyeket elolvasnak, értelmeznek, majd kijegyzetelnek, mivel ezután a többi csoport tagjai részére kell „megtanítaniuk” az általuk készített vázlatot. Ezután az elsajátított ismereteket ellenőrizzük egy öt kérdésből álló feladatsor segítségével. Majd a tanulók egy „bakancslistát” készítenek, és összevetik azt társaikkal különféle (kirándulás helye, turizmus típusa) szempontok szerint.

2. Szemléltető és munkaeszközök:

- Belépőkártya (munkaeszköz)
- Szövegrészletek (5db.) (munkaeszköz)
- Feladatsor az ellenőrzéshez (munkaeszköz)
- Stopperóra (munkaeszköz)

3. Felhasznált irodalom:

Arday István – Dr. Kőszegi Margit – Dr. Makádi Mariann – Sáriné Dr. Gál Erzsébet – Ütőné Dr. Visi Judit: Földrajz 10 Tankönyv. Esterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet 2019. 68-70.

Terra Erdkunde Senkudarstufe II Räume und Strukturen. Ernst Klett Schulbuchverlage Stuttgart-Lipcse 2006. 250-260.

Jónás Ilona – Pál Viktor – Vízvári Albertné: Földrajz 10. A világ változó társadalmi-gazdasági képe. Mozaik kiadó, Szeged, 2005. 70.

4. Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: szövegek a csoportmunkához
2. melléklet: a szövegekhez tartozó ellenőrző kérdések

Az óra felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1 (1')	Üdvözlés, jelentés, belépőkártyák kihúzása	Üdvözlés			belépőkártyák (előre elkészítve)
1-3 (2')	Az első fél órára vonatkozó feladat ismertetése, illetve a csoportok megalakulása a belépőkártya segítségével (betűk szerint)	Ráhangolás (<u>Tanár:</u> ismerteti a feladatot a tanulókkal) Instrukció: csoportok elhelyezésének megállapítása		Frontális munka	
3-33 (30')	Új anyag megismertetése - csoportmunka				
3-12 (9')	Szöveg elolvasása, közös jegyzet elkészítése a csoportban. (Szövegek kiosztása: 1')	<u>Tanár:</u> segédanyagok kiosztása, a diákok munkájának megfigyelése, probléma esetén segítése. <u>Tanulók:</u> új ismeretanyag elsajátítása a szöveg feldolgozásának révén, közös vázlat elkészítése.	Szöveg olvasása, értelmezése, vázlat írása	Olvasás: egyéni munka. Vázlatírás: csoportmunka	Szövegrészletek (1. melléklet) Stopper
12-27 (5'x3'=15')	A tanulók a belépőkártyán szereplő szám szerint ülnek csoportokba. Az előző csoportjukkal közösen elkészített vázlat segítségével fejenként 3 percük van az új ismeret átadására, utána: lejegyzetelik a többiektől hallottakat.	<u>Tanár:</u> a diákok munkájának megfigyelése, probléma esetén segítése. A tanár jelzi, ha lejárt az idő és cserélni kell. <u>Tanulók:</u> Új ismeret elsajátítása (jegyzetelés segítségével), illetve átadása.	Jegyzetelés, tanulói kiselőadás	Egyéni jegyzetelés, frontális munka (a vázlatát bemutató tanuló részéről)	Stopper
27-33 (6')	Ellenőrző kérdések megválaszolása jegyzet segítségével. Feladat megoldása: 5'. Feladatok kiosztása, beszédese: 1'. Eredmények ismertetése: következő órán. Motiváció: a legtöbb helyes megoldást elérő tanuló jutalomban részesül.	<u>Tanár:</u> Ellenőrző feladatlapok kiosztása, illetve beszédese. A feladatok révén az új anyag elsajátításának ellenőrzése. <u>Tanulók:</u> Jegyzet segítségével válaszolnak az ellenőrző kérdésekre.	Ellenőrző kérdés feladatlappal.	Egyéni munka (jegyzet használatával)	Kérdések (2. melléklet) Stopper
33-45 (12')	Az elsajátított, új anyaghoz kapcsolódó tantermi és házi feladatok, az óra lezárása				

33-44 (11')	Egy bakancslista elkészítése: a tanulók alkossanak meg egyénileg egy 5 tételből álló bakancslistát, indokolják meg, melyik helyet miért választották. Ezután 4 fős csoportokban hasonlítsák össze a listájukat és csoportosítsák a helyeket: (földrajzi elhelyezkedés, turizmus típusa) Utána: 5 perc ellenőrzés. (feladat ismertetése: 1 perc)	<u>Tanár:</u> feladat ismertetése, majd ellenőrzése. Feladat közben: munka monitorozása, felmerülő kérdések, problémák megválaszolása <u>Tanulók:</u> Az elsajátított ismeretek alkalmazása egy, a gyakorlathoz köthető szituációban, kezdeményezőkézség alkalmazása.	Egyéni, majd közös gondolkodás a kérdésen	Csoportmunka (párokban, majd 4 fős csoportban)	Stopper
44-45 (1')	Szorgalmi házi feladat ismertetése: Konfliktusforrások gyűjtése helyiek és turisták között	<u>Tanár:</u> Házi feladat ismertetése		Frontális munka	
45	Lezárás, órai munka megköszönése	Lezárás, záró rituálé		Frontális	

1. melléklet: szövegek a munkához

1. Turizmus – a világ legnagyobb ipara

A turizmus egy, a szabadidő (olyan idő, amely nem tartozik a munkaidőbe, az ember szabadon dönt róla) eltöltésére épülő szolgáltatás. Magában foglal minden olyan jelenséget, amikor az ember nem a lakó, illetve munkahelyén tartózkodik. Semelyik másik gazdasági ágazat nem ért el olyan növekedést, mint a turizmus az utóbbi évtizedekben. A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) számításai szerint ma a turizmus a legjelentősebb gazdasági ágazat a világon. Részesedése a világ GDP-jéből 9-10%-ot jelent, illetve, a foglalkoztatottak 10%-a is a turizmusból él, de még néhány ország számára ez a legfontosabb adóforrás, továbbá, kisebb országokban uralja a gazdaságot. Így a turizmus bizonyos országokban a GDP közel felét adja, mint például a Maldív-szigeteken. Figyelemre méltó a növekedés üteme: Az 1980-as évek elejétől növekszik az ágazat, így a turisták száma, az ehhez köthető devizabevételek, több, mint évi 5%-al növekednek. Napjainkban már egy milliárd fő felett van a turisták száma világszerte, és ez a szám várhatóan növekedni fog.

Ha a gazdasági jelentőségét, és pozitív kilátásait tekintjük, akkor már érthető, hogy miért támogatják a fejlődő országok a turizmust, miért látnak benne lehetőséget gazdasági helyzetük javítására, és miért foglalkozzanak a „gazdag nyugati” vendéggel. Több fejlődő ország áll elő azzal, hogy az utazóknak „érintetlen”, a modern civilizáció által még nem formált tájat, egzotikus kultúrákat, és kellemes klímát kínál. Ha a számokat tekintjük, ez az igyekezet eredményesnek látszik. A WTO szerint 2003-ban a turisták 20%-a fejlődő országokat választott, és ez, a valutabevételekkel együtt folyamatosan növekszik.

2. Turizmus mint gazdasági tényező

Már korán felismerték a turizmus jelentőségét. Az 1967-es évet az ENSZ a turizmus évének nyilvánította, és abból indultak ki, hogy ez segít betemetni az árkot a fejlett és a fejlődő országok között, a megszüntetni nem is tudja. Fejlődés alatt a legtöbb országban azt értik, hogy a fejlődési tervek továbbra is összhangban legyenek a gazdasági növekedéssel. A turizmus - az elmélet támogatói szerint – megoldja, hogy munkahelyeket, bevételt teremtsen, ebből finanszírozza az infrastruktúra felépítését (kikötők, repülőterek, utak, áramszolgáltatás, pénzügyi- és kommunikációs szolgáltatások). Továbbá, a turisták véleménye szerint pozitívan hatson más ágazatokra, mint halászat, mezőgazdaság, élelmiszer- és luxuscikkipar, a helyi kézműiparra (emléktárgyak, népies csecsebecsék), így az építőipart is. azok a területek, amelyek hagyományosan kibocsátják a népességet, újra vonzóvá válhatnak, és jobban integrálhatók a nemzetgazdaságba. A külgazdasági jelentősége elsősorban a kereskedelmi egyenleg javítása, az államadósság fizetésén túl a devizaállomány növelése szempontjából is fontos, amelyből lényeges fejlesztéseket tudnak ellátni, melyek például a modern mezőgazdaság és infrastruktúra kiépítésének szempontjából fontosak, mivel földrajzi helyük alapján bizonyos javakkal nem, vagy csak korlátozottan rendelkezhetnek. Ezek az értékelések azonban becsapósak lehetnek, ugyanis a külkereskedelmi mérlegbe nem számít bele: Kiadások külföldi hitelekre, melyekből a turizmusba ruháznak (építőanyag, bútor, klímaberendezés); nyugati fogyasztási cikkek bevezetése a turistáknak (kávé, Coca-Cola, lekvár, német sör...); kiadások a hirdetésekre a turistákat kibocsátó országokban.

3. Turizmus: Lehetőség a nőknek? Szociokulturális váltások

Kiadványokban gyakran esik szó a turizmus „nőbarátságáról”, ugyanis, az ágazatban dolgozók jelentős része nő. Ennek ellentmond az, hogy a nők jó része alulfizetett, és kevés szaktudást igénylő, vagy a bizonytalan feketemunkában dolgozik. Az EU szerint a harmadik világban, a turizmusból élők 60%-a nő. Nemekre készített statisztikák azonban nem érhetők el mindig. Azonban, egyre többen érvelnek amellett, hogy a turizmus a nők számára lehetőséget nyújt, hogy helyzetükön, a turisták által magukkal hozott nyugati kultúra révén – javítani tudjanak. A turizmus lehetőség, hogy a nők még több beleszólással bírjanak a politikai-gazdasági döntésekbe. A hagyományos értékek ezáltal megváltozhatnak, de ezt ellentmondásosan értékelik. A WTO szerint ez hozzájárul a nők emancipációjához, míg turizmuskritikusok szerint inkább negatív hatásai vannak.

A turizmusnak a helyi társadalomra gyakorolt hatását nehéz értékelni, ugyanis ezek az országok gyakran még nem estek át az iparosodáson, városiasodáson, még csak most tör be a tömegkommunikáció, és ezen keresztül a globalizáció. A turizmus negatív hatásai, azon belül is az idegenforgalmi régióknak a kulturális identitásra gyakorolt hatása napjainkban ellenérzéseket vált ki. Gondoljunk csak az erőszakosan fotózó, a helyi hagyományokat betartani nem akaró turistákra. Marokkóban a berberiek a teveutak blokádjával tiltakoztak a tervezett Szahara-turizmus kiépítése ellen. Máshol úgy harcolnak, hogy a turistaparadicsomokat csak néhány – erősen frekvenciált régióra korlátozzák, míg máshol a hotelek építését meg is tiltják.

4. Turizmus, környezet és fenntarthatóság

A „fehér iparnak”, ahogyan azt sokan nevezik, már rég nincs fehér ruhája. Miközben a turizmus szociokulturális hatásai már régóta a kritikák középpontjában állnak, az ökológiai következményekről csak viszonylag későn kezdtek beszélni, miközben már régóta ismert a levegő- és vízszennyezés, a vízhiány, vagy a szemétp probléma. Nem mindig oda telepítik a turizmushoz kötődő létesítményeket, ahol a legmegfelelőbb az erőforrásokkal való ellátottság. Gyakran megesik, hogy a turizmus és a mezőgazdaság, illetve a helyi lakosság földhasználati igényei egymással gyökeresen szemben állnak. A tömegturizmus képes akár visszafordíthatatlanul megváltoztatni egy természeti környezetet (letaposott növények, eldobált szemetek...) Napjainkban a világ népességének jó része nem találkozott még tűzifa- vagy olajhiánnyal. Egy trekking-turista Nepálban magával kell, hogy vigye a csomagjában a napi tűzifa-igényét több napra előre, és ez több egy napra, mint egy helyi család egy heti faigénye. A londoni székhelyű nemzetközi környezetvédelemért és fejlesztésért felelős intézet szerint a nepáli erdők kiirtása az indiai szubkontinens egyik legnagyobb katasztrófája lehet a jövőben. Évente közel 6,5 millió tonna fát vágnak ki. Míg az 1990-es évek elején még az ország felét erdő borította, az ezredfordulóra ennek jó része eltűnt. Goán egy turista 28-szor több vizet használ, mint egy helyi.

Alternatív turizmus: 1990 óta néhány ország megpróbálta ökoturizmus néven a természeti erőforrásainak megőrzését a gazdasági célokkal összhangba helyezni. Ökoturizmus alatt egy viszonylag környezetbarát utazást értünk. A közlekedési eszközök, a szállás megválasztása, a látogatóö zön korlátozása hivatott minimalizálni a környezeti károkat. A turizmusból származó bevételekkel a védett területeket, illetve a helyi lakosság bevételi lehetőségeit támogatják. További lehetőség az „Utazz kevesebbet, maradj tovább” mozgalom, illetve, hogy a pénzt helyben költse k el, nem a nagy szállodaláncoknál. Legyen cél a helyi kultúra megismerése és tiszteletben tartása.

5. A turizmus fajtái

Rengeteg ok indítja arra az embereket, hogy útnak induljanak, ezek közül nézzünk most néhányat. Ilyen lehet a stresszes modern életben a kikapcsolódás utáni vágy egy másik vidéken, vagy a vágy másik kultúrák, civilizációk megismerésére. Speciális változata lehet a természeti célú turizmus (például egy vulkánhoz, vagy valamilyen fontos természeti értékhez). A sportturizmus, mely főleg nagy bajnokságok (olimpia, világbajnokság, stb...) a sportrajongókat egy helyre gyűjti, hogy lássák kedvenceiket a pályán. A vallási turizmus jelentőségét a vallási központok és zarándokhelyek adják (Jeruzsálem, Róma, Mekka, Csíksomlyó, stb...), ahol a hívek lelki feltöltődést keresnek. Fontos továbbá a történelmi helyek felkeresése. Egy-egy híresebb esemény, csata színhelyét felkeresik a történelem iránt érdeklődők, hogy maguk is átélhessék az eseményeket. (Mohács, Pákozdi, Normandia), illetve a katasztrófaturizmus: egy-egy katasztrófa helyszíne, az eseményekre emlékezés mellett különös borzongással tölti el az embert (Csernobil). Létezik még művészeti turizmus, amikor a művészet iránt lelkesedők felkeresnek egy-egy híres műalkotást, vagy zenekart, eredeti helyén. (Párizs, Mona Lisa, Bayreuth). A fesztiválturizmus is a művészetekhez, de a gasztronómiához is kapcsolódik: többnapos eseményeket szerveznek egy-egy helyi jellegzetesség köré, (ételek, zene, szép táj, stb...), de ez csak néhány napot tesz ki az évből. Jelen van még a gyógyturizmus: jó természeti adottságok, mint például: tiszta, jó levegő (tüdőszanatóriumok), gyógyvizek (Hévíz, Harkány, Hajdúszoboszló), szakszerű, de olcsó orvosi ellátás (nyugati határszél). Bizonyos, a kibocsátó országokban nem legális dolgok is közrejátszhatnak, mint a drog- vagy szexturizmus, (Hollandia), ahol ezek kevésbé vannak szabályozva. Egyes területeken gyermekeket is felhasználhatnak ilyen célokra.

Bizonyos helyeken, a természeti adottságok miatt nem lehet egész évben turistákat fogadni, itt érvényesül a szezonhatás. (A Balatonon csak nyáron van szezon, a köztes időszakban csak alig.) Van még elő- és utószezon, amikor olcsóbbak a költségek, de cserébe a minőség sem azonos a főszezonéval. Összességében rengeteg tényező útnak indíthatja az embereket, de ők a befogadó országban fogyasztanak, megszállnak, utaznak, pénzt költenek, hozzájárulva ezzel az adott ország, vagy a turizmust kiszolgáló vállalatok bevételeéhez.

4. melléklet: feladatlap az ellenőrzéshez (kérdéssor)

1. Mutassa be a turizmus erős növekedésének okait!
2. Mutassa be, milyen negatív következményei vannak a turizmusnak a fogadó ország szociokulturális viszonyaira!
3. Mondjon példákat, hogyan segíti a turizmus a helyi gazdaságot és a helyiek megélhetését?
4. Mi az ökoturizmus lényege?
5. Említse meg a turizmus három típusát!